

Wstęp

Henryk Sienkiewicz, podobnie jak Józef Piłsudski czy św. Jan Paweł II, dla współczesnych Polaków jest symbolem walki o wolną Ojczyznę. Jak marszałek Polski walczył o nią mieczem, a papież modlitwą, tak też twórca Trylogii prowadził swoje zmagania za pomocą pióra, pisząc „ku pokrzepieniu serc”. Dla rodaków pisarza, będących w tym czasie pod panowaniem trzech zaborców, jego książki były przypomnieniem o dawnej chwale potężnej I Rzeczypospolitej. Powieści Sienkiewicza nie tylko gloryfikowały wielkie zwycięstwa oręża polskiego, ale także punktowały wady narodowe. Lektura jego książek dawała nadzieję i jednocześnie zmuszała do refleksji nad przyczynami upadku niegdyś potężnego państwa.

Rok Henryka Sienkiewicza, ustanowiony przez Parlament RP i przypadający w 2016 roku, stanowi doskonałą okazję do przedstawienia krótkiej biografii tej niezwyklej postaci. Głównym celem, który przyświecał mi w trakcie pisania e-booka, była chęć odmitologizowania Sienkiewicza. Dla wielu z nas jest wyłącznie autorem Trylogii czy laureatem literackiej Nagrody Nobla. Jego twórczość natomiast do dziś rozbudza emocje, dzieląc odbiorców na grono jego zwolenników i przeciwników. Dla pierwszych jest „duchowym wodzem narodu”, dla drugich zaś, cytując za Witoldem Gombrowiczem, „pierwszorzędnym pisarzem drugorzędnym”. W szkole uczniowie poznają Sienkiewicza przede wszystkim z fragmentów jego nowel czy powieści. Na zajęciach, niestety, nie ma czasu, aby szerzej przedstawić losy twórcy dzieł, w których zaczytywało się (i zaczytuje!) kilka pokoleń Polaków i Polek. To niemała szkoda, bo życie wybitnego pisarza było równie ciekawe, jak książki, które pisał. Śmiem nawet twierdzić, że jeszcze bardziej ciekawe niż chociażby losy Oleńki i Kmicica.

Henryk Sienkiewicz, rycina z niemieckiej publikacji z 1905 roku.

Niniejsza książka powstała na podstawie artykułów, które pisałem co miesiąc (od listopada 2015 roku) dla portalu Histmag.org w związku ze wspomnianym Rokiem Henryka Sienkiewicza. Chciałbym zaprezentować Państwu mało znane fakty z życia pisarza. Dlaczego, mając dwie dwójce, dostał się na studia? Czym wkurzały go „rozmaite baby”? Czego miała dotyczyć planowana kontynuacja Trylogii? Staralem się przedstawić postać Sienkiewicza przede wszystkim z perspektywy jego „zwykłego” życia. Dlatego też (oprócz rozdziału dotyczącego inspiracji pisarskich) nie skupiałem się na analizie jego twórczości, o czym na pewno wielu z Państwa miało przyjemność (lub też nie) posłuchać na lekcjach języka polskiego. Dla mnie jako autora podstawowym zadaniem była chęć (parafrazując Witolda Gombrowicza) zadania i odpowiedzenia sobie na pytanie: „dlaczego Sienkiewicz ciekawym człowiekiem był?”. Niniejszy tekst nie może sobie rościć pretensji do bycia pełnoprawną biografią pisarza. Ma stanowić pewnego rodzaju zachętę do samodzielnego poznawania życia Sienkiewicza, niezwykle ciekawego i pełnego niesamowitych zwrotów akcji. Jako autor będę niezwykle szczęśliwy, gdy po lekturze mojej pracy sięgną Państwo do choć jednej pozycji, z której korzystałem, przygotowując niniejszą książkę. Nie chcąc pisać wstępu na miarę „Potopu”, serdecznie więc Państwa zapraszam do lektury.

Kamil Kartasiński

E-book autorstwa Kamila Kartasińskiego – początkującego historyka o publicystycznym zacięciu – to próba odarcia Henryka Sienkiewicza z nadanego mu przez pokolenia etosu wieszczca „krzepiącego serca” wyłącznie wspomnieniami militarnych wiktorii. Na docenienie zasługuje przede wszystkim, że Autor podjął wysiłek, by pokazać go jako człowieka, ze swoimi przywarami (borykającego się ze szkolną rzeczywistością, nie kończącego swoich dzieł) i zaletami (obytego w świecie podróżnika korespondującego z „wielkimi tego świata”, społecznika i fundatora różnych przedsięwzięć oraz kochającego rodzica). Na docenienie zasługuje także wartkość prowadzonej narracji, dzięki której czyta się e-booka bez trudu.

Wszystkim Państwu, którzy nie lubią bezrefleksyjnie przyjmować informacji o przeszłości i nie chcą wyłącznie medialnie użytecznych schematów interpretacyjnych polecam niniejszą lekturę.

dr hab. Maciej Fic, Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego

Spis treści

Wstęp	5
Tatarskie (i nie tylko) korzenie	8
Sienkiewicz, dwójka! Szkolna i studencka edukacja twórcy Trylogii	11
Początki kariery pisarskiej polskiego noblisty	16
Henryk Podróżnik. Zagraniczne wyjazdy Sienkiewicza	21
„Nie lubię brunetek”	30
Twain: „Jestem w nim zakochany”	36
„Quo vadis”: „Jeśli wydołam, to rzecz będzie dobra”	40
Utwory, których noblista nigdy nie dokończył	45
„Jak Ty się miewasz, kochany Kotku?”	50
Cukierek z noblistą – blaski i cienie popularności	55
Społecznik i autorytet	60
Oblęgorek: „Odwieczna siedziba przodków”	65
„Całe pokolenia czerpią i czerpać będą z ducha Sienkiewicza”	69
Bibliografia	73